

Offentlighedsloven – et overblik

Offentlighedsloven fra 2013 er den centrale lov om aktindsigt i Danmark. Den afløste en ældre lov fra 1985 og trådte i kraft 1. januar 2014, og den regulerer borgernes ret til at se dokumenter hos offentlige myndigheder.

Offentlighedslovens historie

Danmark har haft regler om aktindsigt siden 1970, og i 1985 kom den første egentlige offentlighedslov. Men samfundet ændrede sig, og i 2013 vedtog Folketinget en ny og moderniseret lov: lov nr. 606 af 12. juni 2013. Den trådte i kraft den 1. januar 2014 og er den lov, der gælder i dag.

Den nye lov var resultatet af mange års arbejde og debat. Den indeholder en række forbedringer sammenlignet med den gamle lov, men også en del kritiserede stramninger – særligt hvad angår retten til aktindsigt i ministeriers politiske rådgivning.

Hvad regulerer loven?

Offentlighedsloven fastlægger rammerne for borgernes ret til at se dokumenter hos offentlige myndigheder. Loven dækker:

- Alle statslige myndigheder – ministerier, styrelser og nævn
- Kommuner og regioner
- Visse private virksomheder og organisationer, der udfører offentlige opgaver

Loven beskriver både, hvad du har ret til at se, og hvilke undtagelser der gælder – altså i hvilke tilfælde myndigheden kan eller skal afslå din anmodning.

Lovens vigtigste principper

Offentlighedsloven bygger på nogle grundlæggende principper, som gennemsyrrer hele loven:

- Åbenhed som udgangspunkt: Offentlighed er hovedreglen – hemmeligholdelse er undtagelsen, der kræver et konkret og lovligt grundlag.
- Meroffentlighed (§ 14): Myndighederne skal altid overveje, om de kan give mere end det lovpligtige minimum.
- Ingen begrundelsespligt: Borgeren behøver ikke at forklare, hvorfor de ønsker aktindsigt.
- Hurtig sagsbehandling: Myndigheden skal som udgangspunkt svare inden for 7 arbejdsdage.

Strukturen i loven

Loven er opbygget, så den først fastlægger den generelle ret til aktindsigt, og derefter angiver undtagelserne. Undtagelserne er opdelt i to kategorier:

- Absolutte undtagelser (§§ 19-22): Dokumenter, der altid er undtaget – uanset indhold. Det gælder fx domstolenes administrative sager og visse kommunikationer inden for den øverste statslige ledelse.
- Relative undtagelser (§§ 23-35): Dokumenter eller oplysninger, der kan undtages, men kun hvis de konkrete hensyn vejer tungere end hensynet til åbenhed.

Hvad loven ikke dækker

Det er vigtigt at vide, at offentlighedsloven ikke er den eneste lov, der regulerer retten til at se offentlige oplysninger. Andre vigtige love er:

- Forvaltningsloven: Giver særlige rettigheder til dig, der er part i en sag.
- Miljøoplysningsloven: Giver bredere adgang til oplysninger om miljøet.
- GDPR og databeskyttelsesloven: Giver dig ret til at se, hvilke personoplysninger det offentlige har registreret om dig.

Tilsammen udgør disse love et netværk af rettigheder, der sikrer åbenhed og gennemsigtighed i det offentlige. På ÅbenDanmark finder du artikler om dem alle.